

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Медичний факультет
Кафедра гістології та медичної біології

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
«Безпека життєдіяльності та охорона праці»

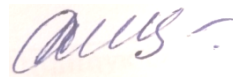
підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності С 6 Географія та регіональні студії
освітньо-професійної програми
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ

Силабус освітнього компонента «Безпека життєдіяльності та охорона праці» підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань С Соціальні науки, журналістика та інформація, спеціальності С 6 Географія та регіональні студії за освітньою програмою «Соціально-економічний розвиток територій».

Розробник: Панівська Ольга Вікторівна, доктор філософії, старший викладач кафедри гістології та медичної біології.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Лариса Маковецька

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 9 від 4 вересня 2025 р.

Завідувач кафедри:

Петро Бойко

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента	
Денна(очна) форма здобуття вищої освіти	С Соціальні науки, журналістика та інформація, С 6 Географія та регіональні студії, Соціально-економічний розвиток територій, Бакалавр	Нормативний. Цикл загальної підготовки.	
		Рік навчання – 1-ий	
		Семестр – 1-ий	
Лекції – 18 год			
Кількість годин / кредитів 90 / 3		Практичні (семінарські) – 14 год	
			Самостійна робота – 50 год
ІНДЗ: немає			Консультації – 5 год
			Форма контролю: залік
Мова навчання		українська	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ПІБ	Панівська Ольга Вікторівна
Науковий ступінь	PhD
Посада:	старший викладач кафедри гістології та медичної біології
Контактна інформація:	тел.: +38 0686156863 e-mail: Panivska.Olha@vnu.edu.ua
Посилання на електронний курс:	Moodle: https://moodle.vnu.edu.ua/course/view.php?id=2366
Консультації:	графік консультацій розміщений на дошці оголошень кафедри (С-324) та в електронному курсі
Розклад занять:	https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700

III. Опис освітнього компонента

Анотація освітнього компонента. В курсі Безпека життєдіяльності та охорона праці викладено матеріал, який дозволяє здобувачу освіти вирішувати завдання з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації та їхніх негативних наслідків, а також передбачає вивчення загальних питань охорони праці. Безпека життєдіяльності та охорона праці дозволить у майбутньому адекватно оцінити умови праці та попередити негативні наслідки на здоров'я.

2. Пререквізити і постреквізити освітнього компонента

Пререквізити: біологія, географія.

Постреквізити: вміння реагувати в умовах надзвичайних ситуацій, оцінка умов праці, попередження негативних наслідків на здоров'я людини.

3. Мета і завдання освітнього компоненту

Метою вивчення освітнього компонента Безпека життєдіяльності та охорона праці є сформувати уявлення про загальні закономірності виникнення і розвитку небезпек, їхні властивості, вплив на життя і здоров'я людини, а також про способи попередження і ліквідації небезпек; сформувати розуміння щодо оптимального управління охороною праці на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

Основні завдання освітнього компоненту:

- знати основні принципи безпечної життєдіяльності людини;
- вміти ідентифікувати небезпеки техногенного походження у повсякденних умовах та надзвичайних ситуацій, а також прогнозувати їх наслідки;

- вміти розробляти заходи захисту навколишнього середовища від негативних впливів надзвичайних ситуацій;
- опанувати знання, вміння та навички для вирішення професійних завдань з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях;
- сформулювати мотивацію щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику;
- навчити принципів гармонійного розвитку людини та сталого розвитку людства.

4. Компетентності. Програмні результати навчання. Soft skills

Інтегральні: здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми з соціально-економічного розвитку територій, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності, або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій і методів дослідження суспільних об'єктів та процесів.

Загальні:

ЗК 10. Здатність працювати в команді.

ЗК 11. Здатність працювати автономно.

ЗК 12. Навички безпечної діяльності.

Фахові компетентності:

ФК 11. Здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проєктах, які стосуватимуться місцевого соціально-економічного розвитку.

Програмні результати навчання:

ПРН 12. Дотримуватися у дослідженнях морально-етичних принципів, чесності й професійного кодексу поведінки.

Soft skills. ОК "Безпека життєдіяльності та охорона праці" розвиває важливі м'які навички для професійного та особистого успіху. Студенти вчаться критично мислити та ідентифікувати ризики, що дозволяє приймати зважені рішення для запобігання небезпекам. Завдяки необхідності діяти в надзвичайних ситуаціях, курс покращує навичку оперативного прийняття рішень в умовах стресу. Крім того, засвоєння правил і процедур виховує відповідальність, дисциплінованість та увагу до деталей. Нарешті, тренування з надання першої допомоги сприяє розвитку комунікативних навичок та лідерства в команді, оскільки вимагає чіткої координації та вміння інструктувати інших.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Пр. р.	Са м. ро б.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Безпека життєдіяльності людини						
Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Правові основи охорони праці	7	2		4	1	
Тема 2. Характеристика життєдіяльності людини у системі. Людина-Середовище існування	6	2		4	1	
Тема 3. Безпека життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації соціально-політичного і воєнного характеру	7	2		4	1	
Тема 4. Надзвичайні ситуації природного і техногенного характеру.	6		2	4		ДС – 2,5; РЗ/К – 2,5
Тема 5. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.	6		2	4		ДС – 2,5; РЗ/К – 2,5
Тема 6. Небезпека в інформаційній сфері. Комп'ютер і здоров'я людини.	8	2	2	4		ДС – 2,5; РЗ/К – 2,5
Тема 7. Ергономічні проблеми безпеки життєдіяльності	6	2		4		

Контрольна робота					1	КР 30 балів
Всього за ЗМ № 1	48	10	6	28	4	45
Змістовий модуль 2. Захист медичного працівника у лікувально-профілактичних закладах.						
Тема 8. Колективний та трудовий договір, контракт. Договір про співпрацю	8	2	2	4		ДС – 2,5; РЗ/К – 2,5
Тема 9. Навчання з питань охорони праці. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.	8	2	2	4		ДС – 2,5; РЗ/К – 2,5
Тема 10. Гігієна праці та виробнича санітарія	4			4		
Тема 11. Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого процесу	7		2	4	1	ДС – 2,5; РЗ/К – 2,5
Тема 12. Основи пожежної безпеки та електробезпеки.	8	2	2	4		ДС – 2,5; РЗ/К – 2,5
Тема 13. Перша доклінічна допомога при захворюваннях, травмах та в умовах надзвичайних ситуацій	6	2	2	2		ДС – 2,5; РЗ/К – 2,5
Контрольна робота					1	30 балів
Всього за ЗМ № 2	42	8	10	22	2	55
Всього годин / Балів	90	18	16	50	6	100

Форми контролю*: ДС – дискусія, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, МКР – модульна контрольна робота.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота здобувача освіти передбачає підготовку до практичних занять, теоретичне вивчення питань, які не увійшли до практичного курсу, або ж були розглянуті коротко (перелік поданий у табл. 3). Завдання для самостійного опрацювання входять в структуру практичних занять та оцінюються в процесі поточного контролю на практичних заняттях під час вивчення відповідних тем.

Питання самостійної роботи

№ з/п	Назва теми практичної роботи	Кількість годин	Питання для опрацювання
1	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності. Правові основи охорони праці.	2	1. Становлення «БЖД» та «Охорони праці» як самостійних дисциплін.
2	Характеристика жттедіяльності людини у системі Людина-Середовище існування.	3	1. Основні системи у сфері БЖД.
3	Безпека життєдіяльності у надзвичайних ситуаціях. Надзвичайні ситуації соціальнополітичного і воєнного характеру	3	1.Характеристика найбільш поширених соціально-політичних надзвичайних ситуацій на сьогодні.
4	Надзвичайні ситуації природного і техногенного характеру.	6	1. Різновиди надзвичайних ситуацій техногенного характеру.
5	Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій.	6	1. Поняття ЗІЗ.
6	Небезпека в інформаційній сфері. Комп'ютер і здоров'я людини.	2	1. Фізичні вправи для попередження захворювань опорно-рухового апарату.
7	Ергономічні проблеми життєдіяльності	2	1. Розвиток ергономіки як науки.
8	Колективний та трудовий договір, контракт. Договір про співпрацю.	2	1. Характеристики договорів співпрацю у галузі знань Природничі науки.
9	Навчання з питань охорони праці. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.	2	1. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві.
10	Гігієна праці та санітарія. виробнича	6	1. Поняття санітарних зон для підприємств.
11	Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого	6	1. Права працівників на робочих місцях зі шкідливими та небезпечними

	процесу.		умовами праці.
12	Основи пожежної безпеки та електробезпеки	4	1. Евакуація людей у разі пожежі. 2. Пожежна сигналізація.
13	Перша доклінічна допомога при захворюваннях, травмах та в умовах надзвичайних ситуацій.	6	1. Медична аптечка. 2. Перша доклінічна допомога при утопленні.
Всього		50	

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача освіти. Політика курсу полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу. Курс передбачає постійну роботу здобувачів освіти в колективі. Середовище під час проведення практичних робіт є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Здобувачі освіти повинні не спізнюватися на заняття. Перед початком заняття здобувачі освіти повинні вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт-годинник тощо). Здобувачі освіти повинні здійснювати попередню підготовку до практичних робіт згідно з переліком рекомендованої літератури.

Відвідування практичних занять є обов'язковим. Оцінювання здійснюється відповідно до Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки, адреса: <https://surl.luhpvcso..> Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувача освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується у формі усних відповідей під час семінару та виконання письмових завдань - розв'язування задач/кейсів.

За практичну роботу (семінар та виконання письмових завдань) студент отримує оцінку. Здобувач освіти, який усно відповідав під час семінару, а також виконав письмові завдання, отримує оцінку з двох, 2,5 бали та 2,5 бали. Розподіл максимальних балів наведено в таблиці 2. Максимальна кількість балів за поточний контроль становить 100 балів.

У разі пропуску практичного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання практичних занять, але не пізніше останнього тижня у відповідному семестрі.

Відвідування занять здобувачами є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях відповідно до встановленого порядку.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 100 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 60 балів.

Політика щодо академічної доброчесності. Студенту необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у 8 разі пропуску – причину підтвердити документально); не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць та ін. Необхідно вказувати посилання на першоджерело. Викладач і студент мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про освіту». Усі студенти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ. Політика щодо дедлайнів та перескладання. Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. Здобувач освіти повністю відпрацьовує тему практичного заняття, що включає всі види активності здобувача та всі види його оцінювання, передбачені цим силабусом. День та години відпрацювання визначаються графіком консультацій, який оприлюднюється. У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Терміни проведення заліку, а також терміни ліквідації академічної заборгованості визначаються розкладом екзаменаційної сесії.

VI. Неформальна освіта при викладанні освітнього компонента

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_Vизнання_резул_татів_ВНУ_ім._Л.У._ред.pdf). Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам курсу, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали не передбачається

V. Підсумковий контроль

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://surl.lu/hrpvco>).

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені

силабусом освітнього компонента. У цьому випадку завдання із цих видів поточного контролю оцінюються, в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60. Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Поточна оцінка – це сума балів, які отримує здобувач за:

- поточну роботу з відповідних тем (по 2,5 бали);
- виконання письмових завдань з відповідних тем (по 2,5 бали);
- контрольна робота (30 балів);
- самостійна робота.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на окремих його завершальних етапах у формі заліку.

**Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів,
де формою контролю є залік**

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

Питання заліку

1. Дайте визначення поняттям "Безпека життєдіяльності" та "Охорона праці".
2. Назвіть та проаналізуйте основні принципи БЖД та ОП.

3. Розкрийте суть "концепції прийнятного (допустимого) ризику".
4. Назвіть основні законодавчі акти, що регулюють охорону праці в Україні.
5. Охарактеризуйте права та обов'язки працівника у сфері ОП.
6. Що таке ідентифікація небезпек? Класифікація небезпек за природою.
7. Опишіть систему "Людина-Середовище існування" та її компоненти.
8. Назвіть основні фактори середовища існування (природні, техногенні, соціальні).
9. Розкрийте поняття адаптації та дезадаптації організму.
10. Проаналізуйте вплив мікроклімату (температура, вологість) на працездатність.
11. Дайте визначення "Надзвичайна ситуація" (НС) та назвіть її класифікацію за походженням.
12. Опишіть чотири рівні НС, встановлені законодавством України.
13. Назвіть основні стадії розвитку НС та заходи на кожній стадії.
14. Охарактеризуйте НС воєнного характеру та їхні небезпечні чинники.
15. Що включає поняття НС соціально-політичного характеру?
16. Опишіть НС природного характеру (на прикладі повені чи землетрусу).
17. Назвіть чинники, що спричиняють НС техногенного характеру (аварії, катастрофи).
18. Розкрийте суть радіаційної небезпеки та принципи радіаційного захисту.
19. Опишіть алгоритм дій при аварії з викидом хімічно небезпечних речовин (ХНР).
20. Назвіть основні способи захисту населення в умовах НС.
21. Розкрийте роль Цивільного захисту (ЦЗ) в системі національної безпеки.
22. Що таке евакуація? Назвіть її види та принципи проведення.
23. Опишіть призначення та класифікацію захисних споруд ЦЗ.
24. Що таке індивідуальні засоби захисту (ІЗЗ) та їх застосування.

25. Назвіть фізичні фактори, що впливають на здоров'я користувача ПК.
26. Опишіть профілактику порушень зору та опорно-рухового апарату при роботі за комп'ютером.
27. Дайте визначення "ергономіка" та назвіть її основні завдання.
28. Як антропометричні дані враховуються при проектуванні робочого місця?
29. Розкрийте поняття "важкість праці" та "напруженість праці".
30. Назвіть основні види небезпек в інформаційній сфері (кібербезпека, інформаційний стрес).
31. Чим трудовий договір відрізняється від контракту для медичного працівника?
32. Охарактеризуйте призначення та зміст колективного договору у ЛПЗ.
33. Назвіть види інструктажів з охорони праці та для кого вони проводяться.
34. Опишіть загальний порядок розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві.
35. Що таке акт Н-1 і в яких випадках він складається?
36. Назвіть основні причини нещасних випадків та травматизму у ЛПЗ.
37. Дайте визначення "гігієна праці" та "виробнича санітарія".
38. Назвіть основні шкідливі виробничі фактори в умовах ЛПЗ (біологічні, хімічні, фізичні).
39. Розкрийте вимоги до освітлення та вентиляції в медичних закладах.
40. Що таке "професійне захворювання"? Наведіть приклади профзахворювань медпрацівників.
41. Назвіть чотири класи умов праці згідно з гігієнічною класифікацією.
42. Що таке Гранично допустима концентрація (ГДК) та Гранично допустимий рівень (ГДР)?
43. Проаналізуйте, за якими критеріями праця може бути віднесена до 3-го класу (шкідливі умови).
44. Назвіть основні причини виникнення пожеж у ЛПЗ.

45. Опишіть алгоритм дій при виявленні пожежі та евакуації пацієнтів.
46. Класифікація вогнегасників та правила їх застосування.
47. Які фактори визначають ступінь ураження електричним струмом?
48. Що таке захисне заземлення та занулення?
49. Проаналізуйте особливості електробезпеки в операційних та реанімаційних відділеннях.
50. Назвіть правила безпечної експлуатації медичної електроапаратури.
51. Назвіть основні принципи та послідовність надання першої доклінічної допомоги.
52. Опишіть алгоритм проведення серцево-легеневої реанімації (СЛР).
53. Перша допомога при різних видах кровотеч. Правила накладання турнікету.
54. Класифікація термічних опіків та допомога при опіках III–IV ступеня.
55. Перша допомога при електротравмах та тепловому ударі.
56. Опишіть ознаки та першу допомогу при переломах та правила іммобілізації.
57. Перша допомога при гострих отруєннях (алгоритм дій).
58. Проаналізуйте особливості надання першої допомоги при синдромі тривалого здавлення (краш-синдромі).
59. Назвіть порядок сортування постраждалих в умовах масового надходження (НС).
60. Що таке біологічна безпека у ЛПЗ та як профілакується зараження медичних працівників ВІЛ/Гепатитом?

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Чернявська В. О., Дуброва Н. Й. Основи безпечної праці: навчальний посібник для здобувачів (професійно-технічної) освіти : навч. посіб. Київ : ТОВ «ПРОПАПР», 2023. 240 с.
2. Основи охорони праці: підручник / Я. Серіков, та ін. Київ : ТОВ «Видавництво «Центр навчальної літератури»», 2024. 250 с.
3. Чанишева Г. І. Право на охорону праці. Велика українська енциклопедія. Київ : Людмила, 2020. 583 с.
4. Пожарова О.В. Охорона праці: міжнародні акти та законодавство України. Основні напрямки захисту прав громадян України на працю та соціальний захист в умовах євроінтеграції : тези доп. та наук. повідомл. учасників XI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 8 жовт. 2021 р. / ред. О.М. Ярошенка / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2021. С. 148-150.
5. Безпека життєдіяльності : посібник / В. Мендерецький та ін. Київ : ТОВ «Видавництво «Центр навчальної літератури»», 2020. 275 с.